

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și strălătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisele nu se in-
naolază

Pentru cultură.

Arad, 23 Aprilie.

E un adevăr azi necontestat de nimeni, că resortul cel mai adânc, mai trainic și indelebil al vigurosității unui popor e cultura națională. Puterea ce poate să desvolte un popor întru afirmarea sa, e însăș puterea culturii lui naționale. Se poate asemui cultura națională și isvorului de apă vie din basme — și cu cât acest isvor e mai abondent, cu atât organismul național va primi o expresie de robustitate mai accentuată în toate mădulele sale.

Puținătatea acestui izvor se resimte atât de fatal în toate manifestările de viață națională a neamului nostru din statul ungar. Semnele de viață ce dăm se schițează în aier, acțiunile noastre rămân în cele mai multe și esențiale cazuri, — vorba dlui Iorga — lucrări de fațadă. Cel întâi vânt vrășmaș răstoarnă rezultatul neînsemnatelor noastre strădanii. Sunt atât de săraci picuri de apă viie ce alimentează conștiința noastră națională. Altfel n'ar fi cu puțință, ca un popor de patru milioane, să nu-și fi putut realiza, timp de peste o jumătate de secol, decât foarte puține din condițiile primordiale ale unei existențe naționale, în niște împrejurări ce nu ridică pie-deci de neînvinș în calea unei mase de forțe atât de formidabilă; altfel n'ar fi cu puțință, ca — în același timp, când popoare de trei milioane, de două milioane și mai mici chiar, își au statele lor naționale independente ori autonomiile lor naționale, — poporul românesc să poată fi sfidat, în marginile aceluiași in-

tocmire de stat, cu cel mai temerar gest al nerespectării unor drepturi elementare ce i se garantase odată în însăș constituția țării, la umbra autorității capului încoronat.

Am văzut acest gest zilele acestea; și l'a permis contele Ștefan Tisza.

Intrebăm: care a fost ținuta poporului nostru în întreg timpul tratărilor cu guvernul? Acei o mână de bărbați, — cari prin jertfele de toată categoria ce aduc întru apărarea și susținerea cauzei noastre, au dat și dau, în felul său, un exemplu aproape fără de seamăn în istoria altor popoare — fost'au ei secondaji de manifestări viguroase, continue în lupta lor? Cărturarii noștri, conducătorii maselor din sutele de centre provinciale românești avu't'au oare, într'un singur caz măcar, inspirația spontană, adâncă și firească, să pună la cale mișcări de aderență, adunări publice, manifeste prin gazete, cari să ducă departe glasul de tărie al unor dorinți de o forță elementară, neînfrântă? N'au avut'o — Expresia atitudinii noastre colective s'a resumat într'un fapt negativ numai: nu s'a auzit nici un glas turburător. Solidaritatea sufletească a neamului s'a afirmat și așa, — dar cât de răsunător putea să fie faptul pozitiv al unor mișcări generale, vii, fluctuante, dela o margine a românismului la alta!

Un popor curățit prin unda culturii naționale ne-ar fi dat, fără îndoială, faptul solidarității active. Noi nu suntem încă acel popor, dar simțim mai mult decât orișicând, că trebuie să fim, că trebuie să ne reculegem și cele din urmă forțe, primind în sufletele noastre toate povețele superioare ale culturii naționale. Ea e forța providențială, care dă uni-

tate, consistență și vigoare acțiunilor unui popor. Cu forța aceasta ne vom desăvârși în cel mai înalt grad cu puțință toate armele, toate mijloacele de luptă, — fie că va trebui să apărăm și să desăvârșim o foarte dificilă situație de drepturi ce ni s'ar reacorda în cadrele constituției, fie că va trebui să opunem rezistență unei politici șovine de-o ferocitate și mai potențată decât în trecut.

Un lucru e clar pentru noi toți; ni-l spune răspicat rezoluția comitetului nostru național și anume:

„Domnul ministru președinte ungar nu numai n'a admis condițiunile indispensabile pentru înlăturarea conflictului dintre politica de guvernare a Ungariei și interesele de existență a poporului român din această țară, ci a aflat chiar oportun a enunța, că nu va executa față de neamul nostru nici acelea minime drepturi, cari sunt înscrise în articolul de lege 44 din 1868 despre egala îndreptățire a naționalităților Ungariei, lege neabrogată, sancționată de Majestatea Sa, declarând în același timp, că poporul românesc prin legea nouă electorală i se vor oferi cadre mai reduse ca până aci pentru exercicierea influinței sale politice în legislațiunea țării.”

Va să zică situația noastră de desmoșteniți ai constituției a fost confirmată din partea cea mai competentă — și fără a se lăsa nici o umbră de îndoială. Suntem în punctul în care zăbovim de-o jumătate de veac — și totuși, e punctul cel mai solid din toate: suntem la voia puterilor noastre ineseși, lipsiți de orice sprijin din partea statului, căruia-i sacrificăm viața și munca brațelor și-a minții noastre, noi, cel mai mare popor nemaghiar din țară.

Momente din viața Regelui Carol.

— Culese și traduse după Memorile Regelui. —
De Ion Scurtu.

Ocuparea Dobrogei de trupele române. — Proclamația către Dobrogeni. — Domnitorul la Brăila. — Trecerea Dunării. — Ordinul de zi către armata de ocupațiune. — În țara nouă. — Mesajul Tronului.

14/26 Octomvrie. Domnitorul scrie tatălui Său între altele:

„Basarabia a intrat în mâinile Rușilor și noi ne pregătim să ocupăm Dobrogea; dar pretindem mai înainte de toate stabilirea liniei de hotar dela Silistra la Mangalia, temându-ne să nu se ivească noi dificultăți cu Rusia din pricina acestei granițe, după ce vom fi ocupat Dobrogea.

„In ziua intrării triumfale a oștii române, mulțime de Turci steteau pe străzile capitalei, fiind martori la entuziasmul de nedescris. Nici odată Bucureștii n'au văzut o serbare mai măreață și nici odată n'am trăit o zi atât de plină de însuflețire. Această zi va rămânea neștearsă în inima mea”.

9/21 Noemvrie. Domnitorul inspectează regimentul permanent de călărași, destinat să coopereze la ocuparea Dobrogei. Regimentul 11 al dorobanților din Basarabia s'a disolvat și drapelul său a fost așezat în arsenal, înființându-se

în schimb al șaptesprezecelea regiment de Mehedintzi.

12/24 Noemvrie. Intregul stat major al armatei rusești pentru ocuparea Bulgariei părăsește România, mutându-și cartierul general în Basarabia.

Spre seară sosește din Livadia vestea, că Țarul a primit dorințele românești cu privire la ocuparea Dobrogei și guvernul rus a dat ordin autorităților rusești din Dobrogea să treacă administrația în mâinile Românilor.

13/25 Noemvrie. Domnitorul stabilește cu primul ministru Brătianu dispozițiunile ultime pentru intrarea trupelor noastre în Dobrogea. Apoi redactează împreună cu Cogălniceanu proclamațiunea către Dobrogeni și ordinul de zi către armată, cari se vor publica mâine.

Proclamațiunea către Dobrogeni asigură pe noi supuși ai României, de orice neam și credință, că se vor bucura de scutul constituției, care garantează fiicărui viața, cinstea și averea. Tribunalele românești vor împărți dreptatea fără să țină socoteală de neamul și de credința împrișnaților. Autoritățile publice vor lecuî rănile războiului, ocrotind persoana și averea tuturora; armata va avea numai chemarea de-a păzi ordinea. Astfel locuitorii Dobrogei pot saluta cu încredere steagul României ca pe un steag al dreptății și al păcii! Noua provincie își va dobândi în curând organizarea definitivă, ce va răspunde obiceiurilor și nevoilor locale; drept

semnul cel dintâi al grijei sale părintești Domnitorul scutește pe locuitorii de toată dijma pentru anul viitor, iar începând cu ziua de 1 Ianuarie 1880 dijma se va încolui printr'o dare în bani. Proclamația cheamă binecuvântarea Celui Atotputernic pentru înflorirea acestei părți nouă a României și pentru înfrățirea fiilor ei.

— Ziua umedă și turbure se preschimbă într'o noapte învăluită de neguri dese; pe la miezul nopții Domnitorul se îndreaptă pe jos spre mica gară a Cotrocenilor, urcându-se în trenul special care-l va duce la Brăila. În suita domnească sunt numai ofițeri.

14/26 Noemvrie. După o noapte de drum și de nesomn, Domnitorul sosește dimineața în Brăila, unde l s'a pregătit cu mare grabă o primire impunătoare. Primul ministru, generalul Anghelescu, comandantul diviziei ce va ocupa Dobrogea, ofițerii superiori, autoritățile județene și un public numeros întâmpină cu drag și însuflețire pe Domnitorul ce trece în revistă garda de onoare, o companie de vânători cu drapel și muzică, ascultând apoi lunga și entusiasta cuvântare a primarului Brăilei: Orașul urează Domnitorului de două ori bun sosit, întâi pentru El însuși, în al doilea rând pentru scopul înalt care-l aduce. Steagul României, care a mai fost purtat odată în fruntea trupelor biruitoare peste Dunăre, pe câmpiile de luptă ale Bulgariei, va fâlfâi acuma deasupra noiei provincii, cucerindu-o și moralicește, prin libertate

Acum când ni se arată cu atâta precizie crudă situația aceasta, simțim cum în ființa noastră se revoltă și protestează un puternic instinct de viață și cum acest instinct își cere cea mai sigură armă de apărare, care nu e alta decât cultura noastră națională.

Pentru cultură trebuie să fie cele mai frumoase nizuinți și jertfe ale noastre! Și iată, că reflecțiile aceste ale noastre au fost justificate pe neașteptate de o faptă plină de făgăduinți. Fapta aceasta ne-o dă o instituție din cele mai de seamă din câte are neamul nostru în această țară, ne-o dă puternicul nostru institut financiar din Arad, *Victoria, care — după cum aflăm — a hotărât să dea din profitul ce a realizat în anul trecut, frumoasa sumă de 50,000 coroane spre scopuri culturale.*

Noi vedem în această nobilă hotărâre a *Victoriei* un semnal de semnificații superioare, care trebuie auzit pretutindena și repetat de toți cei în situație să ajute cultura românească. Ne aflăm într-o stare sufletească foarte sugestionabilă de asemenea gesturi și credem, că vom putea înregistra în curând cât mai multe fapte similare, cari vor fi tot atâtea mici triumfuri în opintirile noastre de redeschtere la cunoștința adevăratei țării, care — iarăș și iarăș — este cultura națională.

N'avem în largul acestei împărății nici un ajutor, nici în legi și nici în afară de legi, ci numai ajutorul puterilor noastre. Crima regimului: de-a tolera, ba de a sprijini chiar în marginile unui stat de 20 de milioane, jefuirea sufletească a unui popor de 4 milioane, nu va fi pedepsită niciodată într-o țară, în care stăpânește cea mai falsă constituție din lume, — crima aceasta va putea fi cel mult răzbutată odată.. Vom înțelege, că cu cât vulturul mitic se va trudi să ne sfășie mai hain inima, cu atât bucățile sfășiate vor crește mai sănătoase la loc, mulțumită apei celei vii a culturii naționale...

Cine sprijinește cultura națională își împlinește în cel mai nobil chip datoria națională. Felicităm conducerea *Victoriei* pentru dovada de superioară înțelegere ce ne dă în

vremile aceste și n'avem altă dorință, decât să putem felicita cu întreagă căldura convingerii noastre pe toți cei ce vor urma îndemnul.

Ardealul și politica maghiara.

— Cu prilejul răspunsului contelui Tisza. —

Ce este azi Ardealul? Un pământ de 69.400 chm. pătrați ca parte constitutivă a statului ungar, cu o populație de aproape 3 milioane locuitori, dintre care 1,700,000 Români, circa 1,000,000 Maghiari, vre-o 250,000 Germani, iar restul alte neamuri. Va să zică 2/3 din populația Ardealului de azi este românească, 1/3 ungurească și restul îl constituie Sașii și puțini Germani rom. cat., ce mai sunt aici.

Ei bine, nu putem înțelege rezolul politicii maghiare, adoptat și de cel mai luminat cap al ei astăzi: contele Tisza, când persistă în privilegierea Sașilor față de neamul românesc, care astăzi este forța de rezistență în ținuturile ardeienești?

Contele Tisza dorește oare întărirea statului maghiar prin forțele de care dispune; dorește el să aducă o primăvară de renaștere a sentimentelor de alipire față de statul ungar în sufletul națunilor remaghiare, cari pot să fie o foarte solidă garanție în viitor a integrității acestui stat? Foarte bine. Atunci ce mai poate însemna privilegierea cu favoruri — ce nu stau în nici un raport cu interesele de apărare a Ardealului — acordate unei naționalități dispărute față de România și Maghiarii de pe teritoriul Ardealului? Dacă Sașii ar fi un popor, care ar putea opune rezistență serioasă, într'un caz când Românii din Ardeal ar proclama irentismul, atunci am înțelege o politică de privilegiere a elementului săsesc.

Dar de loialitatea noastră față de statul ungar, contele Tisza ne-a dat cel mai bun certificat în plenul camerei ungare, în răspunsul său la interpelarea făcută în chestia tratativilor. Și dacă ni-a putut da certificat despre loialitatea noastră, aceasta a făcut-o desigur în baza con-

vingerii ce și-a câștigat stând un an întreg în tratări cu cei trei reprezentanți ai comitetului nostru național, ale cărui dorințe — s'a văzut — înseamnă poruncă pentru cele 4 milioane de Români din statul ungar!

Dorința comitetului nostru național o cunoaște acum contele Tisza și cunoaște și organizația noastră, care înseamnă putere. De aceea noi credem că va reveni asupra vechei politice maghiare false, de a considera Ardealul ca pe o cantitate negligeabilă, nesocotind marea putere ce o are statul în cele aproape 2 milioane de Români, alătura de milionul de Maghiari și în raport cu frimtura de 1/4 de milion de Nemți, pe cari și prin noua lege electorală îi privilegiază fără nici un rost, iar în comitatele cu majoritate românească îi tot mai suferă să-și facă mendrele pe socoteala noastră, — mendre cari pe noi ne opintesc, iar statului ungar nu-i aduc absolut nici un folos real.

Nouă timpuri cer nouă orientări. Dar despre acestea vom vorbi cu altă ocazie, — după ce vom avea tabloul exact al arondismentelor electorale, cari pentru Ardeal se pare că au fost făcute anume ca să fim luați în bătaie de joc (pentru politica noastră loială) de un neam, care are singura maximă: „ibi bene, ibi patria”, deși în această patrie tot binele material, le vine dela Români, iar sprijinul moral li-l dă statul ungar.

Militarul.

Telegrame de aderență.

Am primit următoarele telegrame:

Somcuta-Mare. — În numele tuturor Românilor din cercul electoral al Somcutei-Mari felicităm comitetul nostru național pentru vrednicul răspuns ce l'a dat contelui Stefan Tisza. Ținuta admirabilă a conducătorilor noștri ne înveselește și ne dă tărie la continuarea luptei pentru desrobirea definitivă a neamului nostru din jugul veacurilor. Rezoluția comitetului o iscălim cu toții.

Dr. Nicolae Nilvan,
președintele comitetului cercual al
partidului național român din
Somcuta-Mare.

Jibou. — Din incredințarea și în numele tuturor Românilor din preajma Jiboului declarăm

și dreptate, temelile civilizației pe care o reprezintă steagul românesc! Să falfăie falnic acest steag pe țărmul Mării Negre, vestind tuturor neamurilor Dobrogei o nouă eră, de libertate și propășire!

Domnitorul mulțamește și își exprimă speranța că anexarea va deschide țării noi izvoare de bunăstare și va da îndeosebi negoțului Brăilei un avânt nou.

După aceea președintele consiliului județean rostește și dânsul o cuvântare înflăcărată, plină de simțiri patriotice; Domnitorul răspunde: „Intâia bombă, care a căzut în orașul Brăila, a fost semnalul războiului; bateriile din Calafat au răspuns în aceeași zi! Prin luptele de peste Dunăre s'a întărit neatârarea și mărirea țării; astăzi trecem Dunărea a doua oară, însă în pace și liniște, ca să luăm în stăpânire o țară, pe care armata noastră a dobândit-o prin vitejia ei!” Aclamațiuni prelungite acoperă aceste cuvinte.

Acuma Domnitorul incalecă, îndreptându-se cu statul Său major spre câmpul unde sunt așezate trupele diviziei de ocupațiune. Păcat că vremea este întunecată, rece și umedă, iar străzile murdare nu prea se potrivesc cu dispoziția de sărbătoare a mulțimei uriașe ce urmează pe Domnitor. După ce trece călare frontul trupelor regimentele 4, 5 și 7 de infanterie, regimentul 1 de artilerie și regimentul 2 de roșiori) și primește defilarea lor, se cetește următorul ordin de zi:

Ostași,

„Marile Puteri europene, prin tratatul din Berlin, au unit cu România Dobrogea, această veche moșie a Domnilor noștri de odinioară.

„Astăzi puneți piciorul pe acest pământ, ce iarăș devine țară românească! Dar voi nu intrați în Dobrogea ca niște cuceritori, ci intrați ca prieteni, ca frați ai locuitorilor cari de acuma sunt concetățenii voștri.

„Ostași! În noua Românie voi veți găsi o populațiune în cea mai mare parte românească, dar veți găsi și locuitori de alt neam, de altă religie. Toți aceștia, devenind membri ai statului român, au drept deopotrivă la ocrotirea, la iubirea voastră.

„Intre aceștia veți afla Musulmani, a căror religie, moravuri și familie se deosebesc de ale noastre. Eu cu dinadins vă cer a le respecta.

„Fiți în mijlocul noilor voștri concetățeni ceea ce ați fost până acuma, în timp de pace ca și pe câmpul de onoare, ceea ce cu mândrie constată că vă recunoaște astăzi Europa întreagă, adecă pilda vitejiei și disciplinei, apărătorii drepturilor României și avangarda legalității și civilizațiunii Europei.

„Cale bună dar, ostași, și Dumnezeu să vă ocrotească.

„Gândurile și dragostea mea sunt nedespărțite de voi.

„Să trăiască România!”

Pe-o movilă din apropiere Episcopul Mel-

chisedec al Dunării de jos, înconjurat de olerul său, celebrează un Te-Deum în fața altarului de campanie; apoi Domnitorul se pune în fruntea trupelor, străbătând orașul care-L acoperă de flori și cununi; întreaga populație pare adunată pe străzi, atât de mare-i înghesușala. În mijlocul orașului, Domnitorul se oprește și primește defilarea trupelor, cari se îndreaptă spre port. S'au luat cele mai întinse măsuri pentru imbarcarea și transportarea trupelor; portul este splendid împodobit, un arc de triumf s'a ridicat la intrarea portului și toate corăbiile, de toate neamurile, au arborat steaguri, ca să serbătorească trecerea armatei române pe malul drept al Dunării.

Domnitorul se îndreaptă călare spre port; la ceasurile douăsprezece se urcă pe bordul iachtului Său „Ștefan cel Mare”, însoțit de primul-ministru, de Episcopul Melchisedec, de autoritățile civile și de notabilitățile orașului, precum și de reprezentanții societății austriace de navigație pe Dunăre, care a pus la îndemână guvernului mai multe vase pentru grabnica trecere a trupelor.

Din zorii zilei se înălțase pe malul drept steagul românesc; s'a instalat și o stație de telegraf, și mulțime de Dobrogeni-Mohamedani, Români și Bulgari, așteaptă privestea trecerii trupelor române, cu toată negura deasă și cu toate că cerul este întunecat.

Un detașament de roșiori, o companie de vânători, o baterie și regimentul 5 de infanterie

derare în chesti
Veseli n
conducă
Transilv

Impre
tratative
tratative
neral as
presie f

Cu t
cul buc
tristă d
tentia s
zadarni
Ungurii
de azi
goste s
mângâi
tele co
tot mai
Fiecare
urias de
tut vio
tărărea
frații în
mănesc

Un
— E
la nici
care va
dar n'a

Cont
ministra
genera
primulu
ge ater
lor. Se
naliști
pe mic
niune,
să pro
din Bo
ceasta
și că n
dacă g
reuniu
ricol n

debarc
ridică
Domni
uralele
tăia o
de acu
trupel
neouă
netele
Măcin

De
depeș
Dobro
la Bră
pină M
de per
și felic
deschi

15/
soană
legiuit
deosef
trezit
tească
Me
intra
român

derare la concluzul comitetului nostru național în chestia tratativilor cu contele Ștefan Tisza. Veseli mergem înainte la luptă. Trăiască bravii conducători ai națiunii române din Ungaria și Transilvania.

Emeric Pop de Băsești.

Impresia pricinuită în România de eșuarea tratativilor. Ni se scrie din București: Eșuarea tratativilor româno-maghiare, deși era în general așteptată, a produs totuși o adâncă impresie în opinia publică din București.

Cu tot viul lui interes pentru alegeri, publicul bucureștean, imediat ce a primit vestea tristă dela Budapesta, și-a îndreptat toată atenția spre frații lui fără noroc cari au sperat zadarnic de atâtea luni de zile împăcarea cu Ungurii. Și n'a fost Român care să nu simtă că de azi încolo e dator să aibă și mai multă dragoste și mai multă grijă pentru **cei asupriți**, mângâiați numai de speranțele și de sentimentele comune ale neamului nostru și însuflețiți tot mai mult de acelaș sfânt și suprem ideal. Fiecare a simțit crescându-i deodată în suflet urias dorul cel mai mare, inimile tuturor au bătut violent schițând limpede în mintea lor hotărârea nestrămutată de a lupta mereu pentru frații în suferință, pentru realizarea idealului românesc.

Un ministru mi-a spus:

— *Eram convins că tratativele nu vor duce la nici un rezultat. Nu cunosc decât un mijloc care va elibera pe Români din jugul unguresc dar n'a sunat încă toxina...*

Contra mișcării Slovacilor. Comisiunea administrativă a comitatului Zólyom, în adunarea generală de Sâmbătă a trimis raportul obișnuit primului ministru, în care, printre altele îi atrage atenția guvernului asupra mișcării Slovacilor. Scopul acestei mișcări provocate de naționaliști — se zice în raport — e ca să-i adune pe micii proprietari slovaci într'o singură reuniune, care sub deviza „Unitatea ceho-slovacă” să procure toate cele trebuincioase economiei din Boemia. Mai arată raportul că mișcarea aceasta a Slovacilor e alimentată de panslaviști și că numai într'un fel i s'ar putea pune capăt: dacă guvernul nu ar permite formarea acestor reuniuni și societăți. — Va să zică un nou „pericol național”.

debarcă pe celălalt mal la ceasurile unu. Acuma ridică ancora și „Ștefan cel Mare”; în curând Domnitorul ajunge la Ghecet și întâmpinat de uralele noilor săi supuși pune piciorul pentru întâia oară pe pământul de peste Dunăre, care-l de acuma al Său! — Dânsul urează „Drum bun” trupelor Sale, episcopul Melchisedec le dă binecuvântarea și în fâlfâit de steaguri și în sunetele imnului național oastea se îndreaptă spre Măcin.

De pe malul drept al Dunării, Domnitorul depează Doamnei că începutul ocupațiunii Dobrogei s'a săvârșit cu bine; apoi se întoarce la Brăila și de aci la București, unde-l întâmpină Mitropolitul Primat, ministrii și un număr de personalități distinse, cari îi aduc omagiile și felicitările lor pentru săvârșirea actului ce-a deschis o eră nouă în istoria țării.

15/27 Noemvrie. Domnitorul cetește în persoană Mesagiul pentru deschiderea Corpurilor legiuitoare și reprezentanții țării îl primesc cu deosebită însuflețire, căci ocuparea Dobrogei a trezit pretutindenea bucurie și înălțare sufletească.

Mesagiul Tronului constată că România a intrat în familia statelor europene: un delegat român lucrează, într'adevăr, alături de cei-

După eșuarea tratativilor cu guvernul.

Arad, 23 Aprilie.

Ca o apologie postumă la discursul contelui Tisza în chestia tratativilor, ziarul „Az Ujság” publică un prim articol semnat de cunoscutul profesor universitar Dr. Carol Kmety. D-sa e de perfect acord cu cele expuse de primul ministru, îi apreciază atitudinea eminentamente patriotică în ceea ce privește tratativele cu Români și aprobă soluția dată de contele Tisza, anume să se introducă cu încetul „privilegiile” acordate, chiar fără învoirea comitetului.

Trebuie să recunoaștem — scrie printre altele — fără deosebire de partid, că, ori se va face înțelegere ori nu, guvernele sunt moralmente obligate să introducă succesiv acele privilegii acordate naționalităților, bine înțeles în cadrul supremației maghiare, fără cedarea acelor drepturi, cari a fi în detrimentul maghiarimei. Deși nu ne bucură eșuarea tratativilor, nu am fi dat mare importanță nici reușitei lor. Mai înainte de toate pentru că comitetul român nu e expresia poporului, care să reprezinte necondiționat voința lui, deci să ne garanteze că aceste condițiuni ar fi primite fără rezervă și de masele largi. Astfel și într'un caz favorabil s'ar putea ridica alții, cari să-i timbreze de „trădători” pe ceice au primit „pactul”, continuând firul agitației.

Prin urmare — scrie mai departe — ar fi bine să lăsăm la o parte înțelegerea cu comitetul, și guvernul să facă treptat și cu mare bădăre de seamă, pașii necesari pentru încetarea nemulțumirilor justificate ale naționalităților, și cari în cele din urmă ar revolta și spiritele astăzi încă destul de moderate. Masele trebuie împăcate și nu conducătorii.

Cam aceasta ar fi esența articolului dlui Dr. Kmety. Ne miră numai că un profesor universitar cu reputație poate ajunge la astfel de concluzii; e și în contradicție cu contele Tisza, pe care evident îl preamărește. Odată ce șeful guvernului a primit să trateze cu comitetul național, acesta a fost recunoscut în mod oficial ca reprezentant al poporului. Tot așa însuși partidul nostru național a fost recunoscut de contele Tisza în discursul său, ca un partid care există și va exista. Iar tranșarea în felul propus de contele Tisza nu ar

putea lua ființă, dacă bărbații conducători ai Românilor s'ar împotrivi. Numai cât — după declarația dlui Dr. Mihali — guvernul nu va face rău procedând astfel, căci poate va pregăti calea pentru o înțelegere mai târzie; dar în nici un caz nu se va putea sustrage dela un acord oficial cu partidul și comitetul național român, cari din voia poporului nostru sunt însărcinați să-l reprezinte.

D. Oscar Jázi publică în „Világ” în chestia înțelegerii cu naționalitățile, un nou articol de conținutul și importanța binecunoscută, cuprinzând unele date și citații vechi, cari trebuie reînprospătate în memoria celor ce le-au uitat.

Astfel se citează din discursul lui Deák, care în calitate de ministru al justiției, în ședința din 14 Nov. 1868 a camerei, răspunzând la interpeleție în chestia înființării unui teatru sârbesc, a zis: Ori să se dea ajutoare proporțional tuturor naționalităților din țară, ori să li se retragă și Maghiarilor. Contribuind egal, celelalte naționalități au tot atât drept să-și cultive limba prin teatre, ca și Maghiarii.

Deák a fost viu aplaudat pe vremea aceea; astăzi de sigur l'ar fi scos opoziția afară din parlament.

Se mai amintește și ordinul circular din 1907 al contelui Andrássy, care dispune ca funcționarii din părțile locuite de naționalități să învețe limba respectivă „pentru ca să se înțeleagă cu poporul, cu un cuvânt să-și împlinescă chemarea cu succes.”

Bineînțeles că și acest ordin a rămas numai pe hârtie, cum vor fi probabil și dispozițiunile luate de contele Tisza.

Din Budapesta se anunță:

Partidul național român a ținut Sâmbătă la amezai o ședință sub prezidenția dlui Dr. Teodor Mihali, care a raportat membrilor asupra eșuării tratativilor. În general vorbirea contelui Tisza a făcut impresie bună și partidul crede că concesiile puse în vedere vor putea pregăti calea pentru o înțelegere mai amănată. S'a hotărât cine să ia cuvântul la redeschiderea parlamentului în 2 Martie, ca răspuns la vorbirea primului ministru.

D. Dr. Alexandru Vaida a călătorit în Viena, spre a informa cercurile politice vieneze despre mersul și rezultatul tratativilor.

„Contele Tisza și Români”.

„Österreichische Rundschau” publică în numărul din 15 Februarie un prim articol intitulat „Tisza și Români” semnat de E. Freumund.

Autorul care ca un bun cunoscător al stă-

lalți delegați ai marilor puteri în comisiunea chemată a se îngriji de libertatea și dezvoltarea navigațiunii dunărene, iar trupele și autoritățile române au pus ieri stăpânire pe Dobrogea!

Rabindranath Tagore:

Iubitei...

*De ce-ți sunt ochii trîști? — Ori poate că
Adâncul inimii să mi-l străbată,
Cum noaptea luna printre unde
Adâncul mării îl pătrunde.*

*Ți-am spus viața mea de-a rost,
Ți-am povestit-o cum a fost,
Nimic n'am retăcut...
— De-aceea nu m'at cunoscut!*

*Viața de mi-ar fi mărgăritar
Aș slărama-o 'n mii de bucățele,
Aș face-o scumpă salbă de mărgel
Podoabă să ți-o dau în dar.*

*Și de ar fi o floriceică
Plăpândă, dulce, mițitică —*

*Aș rupe-o fără să suspin,
În părul-ți negru s'o anin.*

*Dar viața mea e inimă pribeagă
Ce n'are țintă nici hotare, dragă,
O 'mpărăție vie, însă mută
Ce-o stăpânești, dar nu ți-e cunoscută.*

*De-ar fi plăcere de o clipă
Ce într'un zimbet se 'nțiripă,
Ai mângăia-o ca pe-o rază
În treacăt, nimeni să n'o vadă.*

*Și suferință de ar fi
În două lacrimi s'ar topi
Amarul meu ți l'ar destace —
Și te-ar lăsa în pace.*

*Dar e amor, iubita mea, amor
Durere fără margini, dor —
E bogăție,
Armonie*

*De cari flinta tă e 'mpresurată
— Și nu le vei cunoaște niciodată...*

Trad. lib. de C. R. M.

ență.

me:

atur Româ-
tel-Mari fe-
ru vrednicul
Tisza. Tinuta
ne învele-
uptei pentru
ostru din ju-
lui o iascăl

ilvan,

cercual al
mân din

n numele tu-
lui declar a-

rat de olerul
ata altarului
une în frun-
e-L acoperă
ie pare adu-
ghesuiala. In
orește și pri-
dreaptă spre
ăsuri pentru
elor; portul
e triumf s'a
corăbiile, de
i, ca să ser-
me pe malul

e spre port;
pe bordul
osotit de pri-
sedec, de au-
orașului, pre-
austriace de
la îndemâna
grabnica tre-

malul drept
stație de te-
Mohamedani,
iștea trecerii
deasă și cu

companie de
de infanterie

rilor politice din Ungaria, supune cu multă obiectivitate unei critici acțiunea contelei Tisza de a-i „mulțami” pe Români din Ungaria. Opoziția maghiară, — spune el — care, mai mult din interes de partid, întoarce și chestia românească împotriva primului ministru, îl acuză pe contele Tisza, că la ordin din Viena ar jertfi interesele maghiarilor pentru Valahi. Adevărul e însă — constată autorul articolului — că contele Tisza de mai mulți ani pledează deja pentru o alăturare a Românilor și Nemților la Maghiari împotriva pericolului slav. Contele Tisza știa apoi, ca toată lumea că cu toată dispoziția favorabilă a bărbaților dela cârmă din București, alăturarea strânsă a regatului român la monarhie și astfel la tripla alianță a fost zădărnicită prin starea agitată a populației României, care a fost provocată — constată autorul — de tratamentul nu chiar prietenesc de care sunt împărtașiți Români din Ungaria. Contele Tisza concludând din străfărmările din Balcani, că prin împlinirea pretențiilor juste ale Românilor din Ardeal ar ușura îmbunătățirea, atât de necesară, a relațiilor monarhiei cu România a dovedit numai un grad urgent necesar de chibzuință politică. De sine înțeles însă în capetele maghiare politica internațională și a țării și zgrăvită cu totul altcum decât la europeni din Apus. Corifeii opoziției maghiare în ura lor față de regimul lui Tisza, punând în lumina cea mai defavorabilă tratativele contelei cu Români, au încercat să provoace revolta sentimentului național maghiar.

Autorul constată apoi din declarațiile primului ministru, făcute în parlament în 14 și 21 Ianuarie, că contele Tisza dela început n'a intenționat să realizeze dorințele Românilor privitor la dezvoltarea lor culturală și întrebunțarea limbei lor în fața autorităților administrative și a forurilor judecătorești. Autorul arată neseriozitatea declarațiilor primului ministru, când de-o parte recunoaște drepturile locuitorilor nemaghiari din Ungaria, privitor la cultura și limba lor, iar de altă parte declară că legea de naționalitate din 1868 e inexecutabilă, deși în aceasta lege sunt garantate legislativ drepturile națiunilor nemaghiare și a fost o condiție esențială a pactului din 1867 dintre coroană și Maghiari. Disconsiderarea drepturilor majorității locuitorilor din Ungaria e cauza tendințelor naționaliste, motivate și inextirpabile de altcum într'un stat poliglot, cari tendințe însă au fost și mai mult atâțate prin oprirea pe terenul administrativ și al instrucțiunii. Contele Tisza a încercat să s'abească aceste tendințe încercând a-i îndupleca pe Români să elimineze din programul lor stabilit în 1881 în Sibiu, autonomia Ardealului. Autonomia Ardealului, care principat de altcum a trăit 300 de ani despărțit de Ungaria, e o chestie foarte delicată din punct de vedere al politicii externe, întru cât România ar avea eventual aspirații la acest teritor.

În cursul tratativelor conducătorii Românilor a trebuit însă să se târguiască pentru cele mai elementare condiții de existență ale neamului lor. Li s'a pretins Românilor renunțarea la individualitatea lor națională, pentru a cărei apărare și validitate în sensul adevărat al egalității îndreptățiri luptă de un jumătate de veac. Pentru aceasta renunțarea contelei Tisza le-a pus în vedere Românilor același sprijin material și moral de care se bucură și Rutenii credincioși. Aceasta înseamnă că Românilor li s'ar recunoaște drepturi cetățenești dacă ar fi aplicați să se maghiarizeze.

De sine înțeles conducătorii Românilor n'au putut fi câștigați, căci ei luptă chiar pentru viața, cultura, existența lor națională.

Autorul constată mai departe că o încheiere favorabilă a tratativelor a depins numai de contele Tisza. Atât declarațiile contelei Czernin, dnilor Tache Ionescu și Filipescu numai la aparență au îngreunat situația contelei Tisza față cu opoziția maghiară. Contele Tisza s'a scuzat cu opunerea opiniei publice maghiare în fața Românilor, fapt e însă că această opinie maghiară e sugerată și crescută artificial de cercurile conducătoare maghiare. Primul ministru a dovedit de altcum că stie pași și față de opinia publică maghiară și ar fi dator să-i, dacă dorește să-și

merite atributul de bărbat de stat, ca să se desfacă de cătușele politice de rasă și clasă, și atât în interesul țării lui cât și al întregii monarhii să respecte și să promoveze validitatea drepturilor nu numai legale ci și naturale ale națiunilor nemaghiare, în cazul acesta ale Românilor. Contele Tisza pare însă a nu avea curajul necesar, după cum o dovedește eșuarea tratativelor, Chestia de naționalitate însă nu va înceta, ci ea va bate neîntrerupt la porțile Ungariei și ale monarhiei întregi.

Alte voci din Viena.

„Die Zeit” ocupându-se cu vorbirea contelei Tisza ținută Vineri în 20 Februarie scrie că primul ministru, declarând că „legea de naționalitate nu se poate executa” a recunoscut cu cel mai perfect cinism, că în Ungaria nu există lege și dreptate pentru naționalități. Prin intenția de a revida retrograd legea de naționalitate, primul ministru provoacă deodată lupta statele balcanice învecinate și e foarte problematică că statul ungar se va putea menține, dacă e încunjurat de toate părțile cu dușmani. Nu executarea legii de naționalitate, cum crede contele Tisza — încheie Die Zeit — ci revizuirea retrogradă a acestei legi e un act de sinucidere pentru statul ungar.

„Reichspost” face în legătură cu discursul de Vineri al primului ministru Tisza o reprivire istorică asupra dezvoltării chestiei de naționalitate în Ungaria. Autorul articolului arată cu date istorice, cum Maghiarii, deșteptându-se la ei simțul național și-au asigurat pe cale legislativă o supremație asupra națiunilor nemaghiare. Maghiarii îmbătați de biruințele lor național-politice s'au crezut dictatori și însuflețirea lor națională a degenerat într'o patimă distrugătoare. În străduința lor de a regenera organismul putred al statului ei și-au pierdut câmpul și nu mai cunoșteau margini. În cursul fermentației generale, s'au anunțat apoi și națiunile nemaghiare, pusă în mișcare de teama distrugerii lor totale. În 1848, când Maghiarii au reperut biruințe naționale, fără ca națiunilor nemaghiare, să li se asigure măcar cele mai primitive drepturi a isbucnit reacțiunea. Anii 48/49 a găsit națiunile nemaghiare pregătite pentru luptă fără ca să fie necesară o agitație din afară, căci disordinea constituțională ce domnea în Ungaria se îngrijise de aceasta. Astfel s'a dezvoltat problema de naționalitate în Ungaria și a fost provocat războiul civil ca o reacțiune împotriva naționalismului maghiar neînfrânat.

Dieta din Dobrița a recunoscut pericolul sub impresia discursurilor contelei Batthyányi și Szemere, când acesta din urmă rostise cuvintele memorabile „Dacă aristocrația maghiară nu-și va schimba concepția ei privitor la dorințele juste ale naționalităților ea va duce țara la peire”. Articolul de lege privitor la dorințele naționalităților votat în Iulie 1849 de către dieta din Dobrița, a venit însă prea târziu, căci atunci lupta naționalităților își atinsese deja culmea.

Aceeași e situația și azi — încheie autorul articolului din Reichspost, Maghiarii tratează însă și acum chestia de naționalitate greșit, ca și atunci, ei repetesc greșelile, fără să învețe ceva din istoria trecutului.

Contele Tisza a spus în discursul său unele adevăruri, între aplauzele camerei ungare. Dar oare se vor și împlini cele promise? Conducătorii români n'au putut fi liniștiți, și contele Tisza are prilejul ca prin faptă să-și convingă că indoiala lor n'a fost îndreptățită.

„L'Independance Belge” și contele Andrassy.

„L'Independance Belge” din 18 Februarie c. publică dela corespondentul său d. A. Fradel următoarea interesantă *Scrisoare din Ungaria*:

Înainte și în timpul războaielor balcanice, mai ales în timpul lor, când un ziarist străin care trecea prin Ungaria încerca să ia informații asupra situației așa de numeroaselor naționalități din această țară în legăturile lor cu statul — și întreba pe vre-un președinte de consiliu, pe vre-un ministru, deputat ori om politic ce e chestia românească, sârbească, ruteană sau alta la fel din Ungaria, întotdeauna primia, fără greș

răspunsul acesta: „Nu e nici o chestie românească, sârbească ori ruteană; în Ungaria nu-s decât unguri!”

Cu toate astea, punând întrebarea altfel și atrăgând atenția aceluiași personajii politice că dacă nu-s în Ungaria decât Unguri, se găsește totuși Unguri „nemaghiari”, adică de origine românească ori sârbească ori de altă origină și că tocmai asupra situației și drepturilor acestor „nemaghiari” dorește să fie lămurit ziaristul prea curios ori prea stăruitor primea răspunsul că în Ungaria toți supușii M. S. monarhului Francisc Iosif au aceleași drepturi și aceleași privilegii și că nu e nici o deosebire în această privință între maghiari și nemaghiari.

Era limpede și precis; ziaristului nu-i rămânea decât să-și puie în buzunar carnetul și stylograful, dacă nu mai erau alte chestiuni mai puțin arzătoare de pus, și să plece în țările balcanice vecine pentru a pune aceeași întrebare oamenilor de stat de acolo. E evident că răspunsul nu putea fi același.

Toată lumea fu, deci, foarte surprinsă. În cercurile politice ungurești, când se află că contele Tisza a început tratative cu conducătorii națiunii românești din Ungaria pentru a-i da acesteia drepturile și privilegiile de care ea „până aci nu s'a bucurat”. Aceasta a produs neliniște, mirare, cercetări s'au pus la cale și în sfârșit s'a aflat să președintele consiliului n'a luat hotărârea decât în urma ordinului dela Viena care, scotind ținuta României față de tripla alianță ca suspectă, vrea ori cum să „împace” pe Români din Ungaria și „să și-i facă binevoitori” în cazul unor întâmplări cari nu se pot prevedea.

Dar atunci, dacă trebuie numai decât să fie „împăcată” și „făcută binevoitoare”, populația românească, asta înseamnă că ea nu e multumită de soarta ei și că probabil — cel puțin aceasta se poate bănui — ea nu se bucura de aceleași drepturi și privilegii ca ceilalți unguri — și, în acest caz, toate declarațiile de mai înainte, făcute ziaristilor străini de oamenii de stat unguri erau — cum să zic?... poate greșite!

Iată deci pe președintele de consiliu, contele Tisza, nevoit să-și ia pe seamă, să și-l facă al său, un proiect pe care, în sufletul lui de unghur patriot și naționalist, trebuie să-l deplângă tot așa de adânc ca și procesul dela Sighetul-Marmatiei, pe care doria să-l amâne la calendele grecești, dar pe care se văzu silit să-l înceapă, se zice, în urma unui ordin din Viena, care, fără teama unei răscoale a Rutenilor în caz de război cu Rusia, ține să-și impue autoritatea acestor Unguri de origine slavă: *Austriae est imperare orbi universo, A. E. I. O. U.*

Tratativele se încep, deci, între contele T. ori guvernul său și reprezentanții ori conducătorii Românilor — și nu fără neliniște se întrebă toți, ce se va da acestor unguri nemaghiari în paguba celorlalți, maghiari, și se gândesc cu teamă că dându-li-se ceva să nu li se deștepte pofta și să nu devie prea pretențioși; pentru că, imbiindu-i, ei nu se vor sfii să ceară și mai mult și atunci nu s'ar vedea de ce n'ar căuta să „romanizeze” toată Ungaria. Versurile acestea ale lui Lafontaine doar sunt în veci adevărate:

Laissez-leur prendre un pied chez vous,

Ils en auront bientôt pris quatre.

Cunoscând tratativele începute de contele T., era interesant a se ști ce crede contele Andrassy, fost ministru de interne care mai mult ca ori cine era scotit că poate vorbi în cunoștință de cauză de aceasta chestie pasionantă pentru Unguri. Deci, în numele ziarului „L'Independance Belge”, m'am înfățișat acestui înalt personaj politic.

— Mă întrebați care mi e părerea asupra tratativelor începute de contele T. cu reprezentanții partidului național român și vreți să cunoașteți efectul pe care în țară îl va avea planul guvernului?

— Intocmai, Excelență.

— Ei, iată ce puteți spune cetitorilor ziarului Dv., ziar pe care-l cetesc totdeauna cu cel mai mare interes. Din discursul contelei Tisza asupra tratativelor cu Români din Ungaria rezultă că fără a aduce schimbări în directiva guvernamentală și fără a atinge legăturile cari există între guvern și celelalte naționalități „afară de Români”, el caută un teren de înțelegere cu partidul național român. Lucrând așa, contele T. are aerul că vrea să se explice și chiar să încerce să-și salveze felul lui de guvernare față de opinia publică ungurească

care nu-l iubește. Cum în asta e un punct de vedere nesănătos, îl condamn cu desăvârșire.

E sigur că trebuie să căutăm prin toate mijloacele cu putință să îmbunătățim legăturile noastre cu toate naționalitățile. Viata internă ungurească va face, de sigur, în timp scurt progrese enorme spre democratizare.

Din cauza vederii lui scurte — se știe că contele T. e de o miopie legendară — președintele consiliului a vrut să oprească avântul poporului spre democrație, dar n'a izbutit decât să împingă țara pe acest povârnis. În clipa în care se aducea proiectul noiei legi electorale, reformele pe care ea le cuprindea erau atunci mult mai largi decât cele ce au fost date poporului, căruia ar fi trebuit să i se dea cât mai mult cu putință, așa ca să se înlăture primejdiile unei soluții prea radicale.

Cu majoritatea lui cumpărată, contele T. a făcut o lege a cărei strâmțime de vederi ar fi trebuit, credea el, să oprească valul care urcă, dar care, dimpotrivă, n'a avut altă urmare decât să deschidă largi stăvilele. E o politică de strut, care-și ascunde capul în nisip crezând că nu va fi văzut — căci trebuie să se gândească bine că mai curând ori mai târziu tot ne vom găsi în fața unui avânt mare spre democrație.

Însă cel ce are să se teamă mai mult de acest curent repede e tocmai cel ce trebuia să înțeleagă că a sosit ceasul în care e de nevoie să se întrebuinteze o metodă guvernamentală mai modernă pentru a-l opri, mergând înaintea trezirii avântului viitor.

Politica noastră în ce privește naționalitățile trebuie, deci, îndreptată către democrație. Stabilitatea guvernamentală nu e datorită până azi decât întrebuintării prea violente a mijloacelor de acțiune împotriva naționalităților.

Legăturile dintre minoritate și majoritate nu pot rămâne așa cum sunt azi; trebuie să se dea voie loial diferitelor partide politice să lupte pentru idelle lor. În chipul acesta, fără a scădea statul național, se va ajunge totuși la domolirea neînțelegerilor dintre stat și naționalități. Numai rupând cu politica guvernamentală brutală, se va face să înceteze disarmonia care domnește în țară; dar scopul nu se va atinge făcând o politică excepțională în favoarea Românilor.

Tratatul guvernului sunt cu atât mai primejdioase cu cât ele combat influența unui număr considerabil de Români, care pretind că ei nu trebuie să formeze o naționalitate deosebită, ci ca ea să fie cuprinsă în națiunea ungurească (sunt prea adânci cuvintele acestea ca să le putem pricepe! — N. Tr.)

Pe de altă parte, dând naștere la naționalități din Ungaria e și un pericol pentru România, căci dobândind aceste naționalități, Ungaria va deveni o țară mai puternică și va putea să ne facă rău.

Contele T. are o viziune foarte îngustă și este foarte naiv. El crede că prin contractele speciale pe care le-a făcut cu diferitele naționalități, el a rezolvat problema. Dar el nu înțelege că aceste contracte sunt doar o mască pentru a ascunde adevărul și că ele nu pot rezolva problema naționalităților în România.

Contele T. este un om foarte naiv și este foarte naiv. El crede că prin contractele speciale pe care le-a făcut cu diferitele naționalități, el a rezolvat problema. Dar el nu înțelege că aceste contracte sunt doar o mască pentru a ascunde adevărul și că ele nu pot rezolva problema naționalităților în România.

Contele T. este un om foarte naiv și este foarte naiv. El crede că prin contractele speciale pe care le-a făcut cu diferitele naționalități, el a rezolvat problema. Dar el nu înțelege că aceste contracte sunt doar o mască pentru a ascunde adevărul și că ele nu pot rezolva problema naționalităților în România.

se mărginesc la supravegherea școlilor, a colonizării, etc. — dar nici nu trebuie să se lege prin contracte speciale să numească funcționari de curte și tribunale ori în ori ce altă slujbă cari să nu cunoască nici limba națională mai mult decât dreptul și cari să n'abă, cele mai adeseori, nici cea mai elementară cultură.

Trebuie progres în dreptul electoral, trebuie dat și naționalităților un drept mai întins și împărțirea circumscripțiilor electorale trebuie așa fel făcută ca o reprezentare proporțională să fie garantată naționalităților, fără ca prin asta caracterul maghiar al parlamentului să fie primejduit (intocmai ca în povestea „revizuirea constituției” a lui Farfuridi!... — N. Tr.); unitatea națională a statului nostru trebuie păstrată cu ori ce preț. E o nevoie absolută pe care o impune situația noastră geografică și trecutul nostru milenar.

Punctul însemnat e să se asigure lealitatea și cinstea alegerilor — ceea ce nu se poate aștepta dela regimul de azi. Cu cât vor fi mai numeroși cei ce vor lua parte la darea libertății popoarelor, cu atât această libertate va fi mai mare; de aceea toate partidele ungarești din opoziție trebuie să se unească pentru a apăra mai bine dreptul și libertatea comună primejdite prin contractele speciale pe care guvernul vrea să le

facă cu Românii, contracte prin care le asigură privilegiile particulare — ceea ce e contrar dreptului și libertății poporului unguresc. Nu trebuie să fie „o nevoie a politicii externe” și nici absolutismul guvernului de azi pentru a-l sili pe acesta să încheie o înțelegere cu naționalitățile.

Mă rezum: Trebuie să ne ocupăm foarte serios pentru a scădea primejdiile chestiunii naționalităților; dar la aceasta nu se va ajunge decât printr'o politică de așa fel ca, păstrând riguros punctul de vedere al guvernului, apărând unitatea națională a rasei ungurești și caracterul național al statului, să se întemeieze pe libertatea poporului și respectul dreptului; nu însă pe un sistem de transacții și privilegii!.

Părăsind pe contele Andrassy nu m'am putut opri de a trage o încheiere din această convorbire: ori ce ar spune oamenii politici guvernamentali, că nu era o chestie românească, sârbească ori rutenă și că în Ungaria nu sunt decât Unguri, chestiunea naționalităților există foarte bine și ea a atins un caracter cu totul grav în aceste timpuri din urmă.

Palatul episcopiei de Hajdudorog dat în aer?

Cinci morți, între cari și faimosul vicar Jazkovicș și răniți

Arad, 23 Februarie.

O veste stranie ne-a adus azi firibelele grație dela Dobrin.

Resedința episcopiei de Hajdudorog a fost data azi în aer în urma unei explozii care a izbucnit în curtea palatului. Explosia a fost groznică. Flăcări uriașe au consumat în câteva ore palatul.

De sub mormane au fost scoși 5 morți, arși scrum, între ei și vicarul Jazkovicș, mâna dreaptă a episcopului Miklössy. Se spune că atentatul a fost comis de un grup de revoluționari.

Cel mai ciudat gândur în această ocazie a fost că această veste s-a primit în orașul Dobrin, în apropierea graniței cu România.

După amiaza am primit și alte deștiri din oraș. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Resedința episcopiei de Hajdudorog a fost arsă de sub mormane în urma unei explozii care a izbucnit în curtea palatului.

Între morții au fost și vicarul Jazkovicș și episcopul Miklössy. Se spune că atentatul a fost comis de un grup de revoluționari.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Atentatul a avut loc în ziua de azi, în orașul Hajdudorog, în Ungaria. Se știe că în timpul exploziei au fost răniți și alți oameni.

Numai într'un târziu a putut fi eliberat.

Fata vicarului Jaczkovics era în oraș pe timpul exploziei. Venind într'o răsulare la locul catastrofei și văzând cadavrul groaznic mutilat al tatălui ei — a făcut gesturi de nebună. Medicii au constatat că și-a pierdut mințile. A fost dusă la secția specială a spitalului municipal.

Comitele suprem Domahidy i-a raportat telegrafic despre cele întâmplate ministrului de externe Sándor Lános la Budapesta.

Directorul fabricii de gaz aerian Eugen Debreczeni a declarat următoarele:

— Am examinat țevile în întreg palatul, dar am constatat că explozie de gaz nu s'a întâmplat.

Atâta e totul ce putem ști până la încheierea ziarului. Ușor ne putem închipui fiecare ce efect va avea catastrofa în zecile de sate românești răpitate dela sânul bisericii strămoșilor noștri. Bătaia lui Dumnezeu rar s'a adevărit în chip mai grăitor...

Unele ziare de seara, cari aduc și ele informații asupra exploziei, se încumetă în mod satanic să arunce bănuiala, că făptuitorii atentatului ar fi Români. Suntem convinși că procurorii nu se vor mișca să-i învețe minte pe iresponsabilii bănuitori.

Dar bietul Jaczkovics tristul erou dela Moftin, care a răscolit pacea atâtor creștini cu frică de poruncile legii românești? L'a ajuns osânda pe renegatul rutean mai curând decât omul putea să prevadă...

Să exclamăm cu profetul:

„Mari sunt minunile tale Doamne...”

A VI-a conferință

a „Reuniunii femeilor române” din Arad.

— Raport. —

Arad, 23 Februarie.

Orașul nostru, relativ bogat în manifestări culturale, a înregistrat ieri din nou un succes pe tărâmul activității naționale.

Duminecă la orele 5 d. a. s'a ținut la școala civilă de fete a VI-a conferință din ciclul de prelegeri aranjate de „Reuniunea femeilor române”, care mai cu seamă în orașul nostru desfășură o activitate prodigioasă.

Programul acestei serate a fost mai bogat și variat ca altădată; rezultă și din interesul publicului, pentru care sala de altcum spațioasă, s'a dovedit de astădată neîncăpătoare.

Serata a deschis-o d-șoara Livia Vățăian, care execută la pian cu multă pricepere și simț artistic două piese muzicale alese din repertoriu străin. E îndeobște cunoscută d-șoara Vățian societății noastre arădane, ca să nu fie lăudată mai mult la acest loc.

Urmează jocuri naționale: Hora, Hațegana Sârba, dansate de câteva eleve draguțe ale institutului, toate în port național (d-șoarele: Eugenia Robu, Iconia Balos, Mărioara Robu, Volumnia Ghebeles, Livia Roșculeț, Alexandrina Ardelean, Stela Herbay, Livia Herbay și Zoe C. Pop) acompaniate fiind la pian de d-șoara P. Trailescu.

Di Aurel Raicu cetește din I. L. Caragiale „Bubico” schiță care răsfrânge umorul sănătos al maestrului, provocând ilaritate printre cei de față. (Un copilaș îl intrerupea mereu, iar un vecin îmi șoptea la ureche că

schiza nu ar fi fost potrivit aleasă pentru gustul publicului.)

D-șoara Aurora Luca de asemenea cântă la pian două bucăți din repertoriu străin. D-sa e de mult consacrată pentru publicul nostru, ca să nu mai folosim alte epitețe alese, dar foarte darnic împărțite de raportorii noștri din provincie.

De încheiere dl profesor Mih. Novac ține o conferință interesantă despre „baloane și aeroplan”.

Dsa arată importanța științei pentru viață, ca profitoare a marilor invențiuni. Invențiunile nu sunt cum s'ar crede roade ale întâmplărilor — cu toate că și întâmplarea are oarecare rol — ci a muncii stăruitoare. În timpul din urmă cele mai multe și mai miraculoase invențiuni sunt în domeniul aviației. Omul a fost totdeauna muncit de gândul de a se avânta în aer. Face pe scurt istoricul aviației. Vorbind despre baloane, încercările fraților Montgolfier până la Zeppelinurile uriașe ale Germanilor spune teoria evoluării baloanelor bazate pe principiul legii lui Arhimedes. În schimb aeroplanele, minunile cele mai noi ale tehnicii aviației cuceresc tot mai mult teren, fiindcă aeroplanele puse până acum numai în serviciul militarilor pot fi procurate și de statele cari nu pot cheltui milioane pe baloane și dreagnuturi. În cursul prelegerii arată presiunea ce o exercită aerul asupra corpurilor în stare pe loc și în mișcare din cari deduce legile pe cari se bazează susținerea în aer a aeroplanelor. Grație presiunii ce o exercită aerul asupra corpurilor puse în mișcare pot să zboare și muritorii de rând la înălțimi de 5—6 mii de metri, de unde până acum se înălțau numai poezii pe pegazii lor năzdrăvani. Arată întocmirile superioare ale aeroplanului românesc Vlaicu și termină între aplauzele multimei.

La sfârșit elevele școlii civile amintite mai sus au jucat: Hora fetelor, Brăduțuț și De doi.

Seara s'a ținut examenul de dans la școală la care au asistat damele Reuniunii femeilor române din a căror munificență elevele au primit prăjituri, bomboane și portocale.

A fost o reușită serbare culturală și am dori să ne intrunim cât mai des la alte serate.

Rap.

Cronica externă.

Wilhelm I, regele Albaniei. Ieri, Duminecă a sosit la Valona telegrama, care a anunțat că prințul de Wied a primit ofertul delegației albaneze ca să fie domnitor al Albaniei.

Știrea — după cum se anunță — a provocat în întreg orașul mare bucurie. Populația în grupuri numeroase au parcurs străzile, în frunte cu steagul albanez cântând imnuri naționale și făcând ovații pentru regele Albaniei. După amiază s'a ținut o mare adunare națională, la care după discursurile inflăcărâte ale oratorilor s'a citit textul telegramii adresat regelui Albaniei Wilhelm I.

În această telegramă populația albaneză mulțumește primului său rege pentru hotărârea ce a luat și își exprimă omagiile și încrederea deplină. Adunarea s'a dizolvat în liniște și ordine, parcurgând din nou străzile cu ovații la adresa regelui și a familiei lui.

„Berliner Tagblatt” publică în numărul său de azi un interview cu Beyul Ekrem Flora, care face parte din delegația albaneză, care a oferit prințului de Wied coroana Albaniei.

— Suntem fermecați — a declarat fruntașul albanez — de primirea ce ni s'a făcut în Neu-Wied. Regele de fapt e băbatul pe care ni l'am dorit.

Begul Ekrem a mai declarat că primul domnitor al Albaniei va purta numele de Wilhelm I, iar moștenitorul de tron numele de Carol Victor Scanderbeg.

Față cu știrile oficiale, liniștitoare din Valona, din Belgrad sosesc știri despre o mare nemulțumire, ce ar exista la triburile albaneze față de noul domnitor.

După cum se anunță în zilele apropiate va avea loc în Piscopolje o mare adunare a tribu-

rilor albaneze, pentru ca să protesteze împotriva domnitorului străin, accentuând că numai poporul îl poate alege pe domnitor și anume dintre Mohamedani. Această rezoluție va fi trimisă tuturor puterilor. Se crede că pe primăvară vor izbucni tulburări în Albania.

După cum se anunță din Valona, trupele grecești vor evacua în zilele apropiate teritoriile albaneze. Comandantul jandarmeriei olandeze generalul de Veer, a fost încunostințat despre aceasta din partea comandantului trupelor grecești, pentru ca să poată lua din vreme măsurile necesare pentru menținerea ordinii în acele ținuturi.

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 Februarie 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță vreme moale în unele locuri ploii.

Prognostic telegrafic: vreme moale, ploii.

Temperatura la amiază a fost: + 8.0 C.

O afacere regretabilă. În chestia „Șezătoarei” dlui Tiberiu Brediceanu ni s'a întâmplat un lucru foarte regretabil. Am publicat adecă în numărul 13 al acestui ziar un articol în chestia muzicale sub titlul „O întrebare”. Acest articol discuta chipul cum d. M. Margaritescu își face recenziile sale muzicale în „Flacăra”. În afacerea aceasta apoi în numărul nostru 22 sub titlul „În chestia Șezătoarei” a apărut o mică informațiune iscălită C., care folosește într'o afacere de critică muzicală termeni absolut imposibili într'o discuție obiectivă și serioasă. Informația aceasta s'a publicat fără voia și știrea redacției noastre ziar. Se adevărește afirmația noastră și prin faptul, că informațiunea din chestie e publicată imediat înaintea inserțiunilor. În lipsă de material la încheierea foii paginatorului a aflat-o pe masa redacției și a pus-o la ziar fără știrea vre-unui membru al redacției.

Când constatăm cu regret greșala din chestiune ne simțim îndatorați a declara totodată, că coloanele acestui ziar stau deschise și în viitor pentru discutarea în termeni obiectivi a chestiei muzicii românești și pentru orice recenzii competente în această materie. Acest ziar nu este organ de clică și astfel nu poate eschide din coloanele sale nici eventuale recenzii bine intenționate față de lucrările muzicale ale dlui Tiberiu Brediceanu, pe care îl cunoaștem bărbat mult mai înțelept, decât să fie capabil a se considera infalibil și absolut perfect în arta muzicii.

Redacția „Românului”.

Chestia bisericeii românești din Bucovina. Se anunță din Cernăuți: Joi seara la orele 8, a avut loc în palatul național din localitate o ședință a partidului național-român, în care s'a discutat din nou chestia bisericească. S'a hotărât ca toți deputații români din parlament să intervie corporativ la miniștri de interne și instrucțiuni și să ceară o audiență împăratului Francisc Iosif, în chestia bisericească, cu care ocazie să se ceară categoric despărțirea diecezei gr. or. Doleanțele Românilor au fost arătate printr'un memoriu, care a și fost înaintat cancelariei imperiale din Viena.

La aceeaș ședință s'a făcut propunerea, care a și fost primită ca partidul să editeze un nou organ cultural, în care să se discute numai chestiuni de ordin economic și cari ar putea îndruma poporul român din Bucovina pe o cale mai practică în gospodăria vieții de toate zilele. În acest organ nu se va face de loc politică, ci se va propaga, pe lângă altele, și solidaritatea națională.

Data apariției acestui organ de publicitate, a rămas să se stabilească mai târziu.

Școală mântuită. Comuna Cociuba din Bihor are două școli: una confesională gr-or., alta comunală. Și unde se înfige la noi școala comunală ori de stat, acolo inspectorul de obicei constată rezultat nesuficient și face raport ministrului, că școala confesională e de prisos. Astfel s'a petrecut și în comuna Cociuba. Numai cât aci s'a lovit de

opunerea țăranilor, cari adunați în mare număr în edificiul școlii, sub președinția popului Petru Sârbu, au respins categoric adresa inspectorului, și contra tuturor ademinerilor și amenințărilor notarului Hajb au declarat, că își vor susține școala cu ori câte sacrificii s'ar cere și pe mai departe, cum și-au susținut-o de 50 de ani. Onoare lor.

Un milion și jumătate pentru Universitatea ieșană. *Cetim în „Universul”:* În urma stăruințelor depuse de către d. C. Stere, rectorul universității din Iași s'a acordat pentru Universitatea din Iași un credit de 1.500.000 lei din care urmează a se realiza mai multe îmbunătățiri.

Ministerul instrucțiunii a comunicat astăzi dlui rector că din acest credit s'a mandatat suma de 231.300 lei, sumă care urmează să fie repartizată în moduri următoare: 82.000 lei pentru cumpărare de cărți bibliotecii centrale; 6000 lei facultății de drept; 37.300 lei facultății de literatură; 45.000 facultății de științe și 61.000 facultății de medicină.

Pe măsură ce se vor efectua lucrările pentru realizarea îmbunătățirilor ce trebuiesc aduse Universității din Iași, ministru a mai anunțat că va mai mandata suma de 500.000 lei pentru clădirea unui local propriu al bibliotecii centrale ale cărei lucrări se vor începe la primăvară; 200.000 lei pentru completarea lucrărilor clădirii facultății de medicină și 50.000 lei pentru amenajarea unui loc în care se va aranja o grădiniță botanică.

Dela „Institutul de studii sudost-europene” din București. În cadrul lecțiilor ce se fac la această însemnată instituție de cultură și de știință, și în conformitate cu misiunea institutului și cu intențiile celor ce l'au înființat, se va face aici și un curs de limbă română pentru străini. Cursul îl va ține d. profesor C. Nedelcu, care cunoscând perfect și limba franceză, germană și maghiară, are ușurința de a iniția pe fiecare intelectual străin la cunoașterea limbii noastre cu luarea în considerare a particularităților limbii sa'e materne. Institutul de studii sudost-europene va face astfel un excelent serviciu străinilor cari doresc să studieze limba română, procurându-le astfel aproape gratuit cea mai excelentă școală. În același timp se va săvârși aici și o bună operă românească.

Cum se lucră la „Comunitatea de avere” din Caransebeș? Primum din Caransebeș următoarele: „Comitetul „Comunității de avere” din loc a aflat de bine în ședința de Vineri să angajeze ca practicant de inginer silvic pe un oarecare Paláth, ungur sau ovreu mai știe-l pământul. Aceasta o face un comitet, care se mai numește și „naționalist” și care numără între membri săi și preoți distinși cu „brâu roșu...” pentru „merite” câștigate...

Tot acest comitet de oameni distinși a aflat de bine săptămânile trecute să respingă pe un tânăr român dela acest post, pentru a i-l oferi peste câteva zile străinului.

Cum își explică comitetul „comunității de avere” procedura aceasta? Ce vreau acei oameni, cari se joacă așa cu instituția în fruntea căreia sunt puși?!

Le cerem o explicație, căci o atare lipsă de conștiință ne pare incredibilă!!

Concertul dnei Lucia Cosma va avea loc Vineri 14/27 Februarie în sala Ateneului Român din București cu următorul program:

1. L. Delibes: *Aria Clopoștelor, din opera Lakmé.*

2. Schuman-Röselein — Brahms: *Alte Liebe* — R. Strauss: *Wiegenlied* — H. Wolf: *Auf einer Wanderung.*

3. Duparc: *Invitation au voyage* — Balahnew: *La princesse endormie* — Moret: *La lettre* — C. Debussy: *Fantoches.*

4. G. Dima: *De ce nu-mi vii; Somnoroase pășărele.* — T. Brediceanu: *Cine aude a mea gură;* Bădișor depărțitor. — I. Borgovan: *Toarce puică...*

Pentru ajutorarea Românilor din Brețc lăsați pe drumuri de furtunile din 13 Maiu 1912.

Pentru Românii din Brețc pe cari deslântuirea forțelor naturii i-a lăsat pe drumuri s'au adunat frumoase ajutoare mai ales dela țărani, cari au simțit mai imperios nevoia de a le sări în ajutor fraților lor nenorociți. Așa țărani din satele mai apropiate au dăruit după cât le-a îngăduit puterile pentru cei din Brețc, pânză, haină, cămeși, merindare etc.

E cât se poate de frumos gestul acesta al țăranilor cari au simțit lipsa fraților lor nenorociți.

Ciurma în Rusia. La Saratov, în Rusia, există o facultate de medicină. Un student dela acea facultate a fost trimis în stepele Kirkijilor să combată molima de ciurmă care luase acolo proporții îngrozitoare. După câteva săptămâni studentul medicinist s'a întors la Saratov unde a căzut bolnav de teribila boală.

Cazul s'a comunicat de urgență tuturor statelor din occident și orient și în același timp a fost făcut cunoscut și Direcțiunii sanitare române.

D. Dr. V. Șion, directorul general al serviciului sanitar al României a dat o ordonanță tuturor medicilor din țară și mai ales acelor din partea de răsărit a Moldovei, invitându-i să ia toate măsurile trebuitoare de pază.

Toți călătorii sosiți din Rusia vor fi supuși unei indeaproape supraveghieri.

În același timp, mărfurile și orice altă proveniență din Saratov sunt oprite de-a intra în țară.

Ziarul „Nowoje Wrenja”, publică următoarea comunicare din sursă diplomatică:

„La Petersburg sunt informații precise că între Grecia, România și Serbia s'a semnat o înțelegere.

Conform acestui tratat, Serbia, Grecia și România urmează să rezolve între ele ori ce diferende s'ar ivi, fără ajutorul vre-unei mari puteri.

Misiunea principală a noului bloc balcanic va fi întărirea politicii de pace în Balcani.

În cazul unui atac din partea Bulgariei sau Turciei, guvernele interesate vor trebui să apere interesele aliatului lor”.

La 25 ani dela moartea lui Eminescu. Societatea scriitorilor români a proiectat organizarea de mari serbări artistice-literare în Mal, sub prezidenția dlui I. G. Duca, ministru cultelor și instrucțiunii, cu ocazia împlinirii a 25 ani dela moartea lui Mihail Eminescu.

Moartea celei mai bătrâne femei din Germania. A murit ieri cea mai bătrână femeie din Germania. Ea era de-a 120 ani și se numea Hedvig Stavne (din Dermovo, Posen). În 15 Octombrie anul trecut, și-a serbat încă într'o vigoare de mirat aniversarea a 120-a dela naștere. Ea s'a născut în 1794 în tinutul Pleschen aproape de granița rusească, unde ca fetiță a văzut armata lui Napoleon trecând spre Rusia, iar mai târziu ceva i-a privit pe cazaci în casa părintilor ei, trecând ulciorul din mână în mână.

Tango... Răspunzând micilor înțepături malițioase, de cari am avut parte în diferite ziare, pentru că pe invitările la petrecerea noastră din 28 Februarie am tipărit și cuvântul „tango” — fimem să lămurim publicul, că tango nu este luat în ordinea de dans, ci se va arăta numai în pauză, de câteva perechi, dacă dorința va fi generală. Nici pomană, ca tango să se joace în port românesc! Nu fiindcă ar fi o profanare a portului nostru, ci fiindcă ar fi fără „sic”. Tango trebuie dansat în toaletă specială. Clubul nostru, de altfel, nu cultivă acest dans la modă, care cine știe dacă e mai potrivit să deranjeze nervii, decât să-i treneze. La club se fac repetiții de căluser, bărbătesc. Am luat însă între atracții și tango, ca să cunoască și lumea românească marea senzație a unui început de secol... Și ni-e teamă, că cei ce o să-l cunoască, — mai ales iubitorii de picanterii — vor avea să îndure o desiluzie...

Cu acest prilej cerem iertare tuturor celor ce doresc să ia parte la petrecerea noastră și din nebagare de seamă nu li s'au trimis invitări. Rugăm să ni se dea adrese, dacă cineva dorește invitare sau bilet de onoare... care, bineînțeles, se poate rescumpăra și fără de a fi primit.

Rugăm totodată aviz în grabă — chiar și prin depesă! — dacă cineva poate să ne pună la îndemână mai multe porturi țărănești, pentru dame, gratuit sau pentru taxa obicinuită la atelierile noastre, unde nu se mai

capătă. Adresa: str. Király nr. 18 — Cluj, 20 Febr. 1914. — *Comitetul clubului sportiv.*

Caz de moarte. După grele suferințe a trecut din viață în 21 Febr. *Alexandra A. Iancu* în etate de 26 ani.

Rămășițele pământești ale defunctei vor fi transportate din Denta la Obad unde vor fi depuse spre vecinică odihnă.

Odihnească în pace!

Un aeroplan misterios. O telegramă din Cernăuți anunță că un aeroplan a fost zărit deasupra mai multor localități din Bucovina. Aeroplanul a luat direcția spre România.

Dela Petersburg la Peking — în sbor. Ministerul de război rus a permis aviatorului francez Lannier, să facă raidul Petersburg—Peking.

Lannier este însărcinat cu organizarea floetei aeriene rusești și sboară pe un aparat monoplan de construcțiune rusească de 80 cai putere fără pasager și va pleca pe la 1 Aprilie c.

El speră să parcurgă drumul de 11 mii verste rusești într'o lună.

Violoncelistul Pablo Casals decorat de regele Carol. Din București se anunță: M. S. regele a decorat proprio motu cu ordinul „Coroana României”, în gradul de comandor pe marele violoncelist Pablo Casals.

Darurile lui Pierpont Morgan pentru orașul Paris. Cea mai mare parte din darurile pe cari Pierpont Morgan le-a făcut Parisului, din colecțiile tatălui său, se refer la regina Maria Antonietta. Astfel muzeul Carnavalet are un mare număr de obiecte cari au aparținut reginei: un evantaliu, un toc, o vârtelniță de mână, o broșă împodobită de-o camee etc.

Pierpont Morgan a dăruit asemenea Parisului multe obiecte cari au aparținut familiei Napoleon.

Sub regimul lui Enver Pașa. Din Constantinopol vine știrea că au mai fost penzionați încă 95 ofițeri dela marină.

Afacerea de spionaj a fraților Iandrici. Despro afacerea de spionaj a fraților Iandrici am scris multe la timpul său. Acum aducem la cunoștință cetitorilor noștri, că alaltăieri a avut loc desbaterea acestui proces, la tribunalul țării în Viena. Locotenentul Cedonil Iandrici a fost judecat la moarte prin ștreang.

Un ofițer francez află în tren o mapă militară germană. O ciudată istorisire aduce ziarul lui Georges Clemenceau „L'Home Libre”. A nume, un ofițer francez care călătoria prin Germania, a aflat în 15 Decembrie pe tren o mapă, pe care a dus-o cu sine în Franța. Mare i-a fost surpriza când deschizându-o, a aflat în ea documente militare, cari se refereau la mișcările armatei germane.

Achitarea contelui Mielzynski. Contele Mielzynski care și-a omorât din gelozie nevasta, — după cum se anunță din Meseritz — a fost achitat. El a fost pus îndată pe picior liber.

Perchiziție domiciliară la Tscherkow, unul dintre fervenții discipoli ai lui Tolstoi. Din Petersburg se anunță: La Tscherkow, cunoscutul discipol al lui Tolstoi, poliția din Petersburg a făcut zilele trecute o severă perchiziție domiciliară căutând manuscrisul ultimei opere a lui Tolstoi.

Scarlatina în armata franceză. Din Paris se anunță: În baracele militare din Bussang unde se află două companii de vânători, a erump scarlatina. Autoritățile militare au luat toate măsurile de precauțiune.

x **Haltenberg Béla, Kassa,** fond. în 1810. Cea mai veche vopsitorie, curățitorie chimică și spălătorie cu aburi în Ungaria. Lucrează frumos, curat și elegant. În cazuri de doliu vopsește haine imediat. Zilnic spală și curățește câte 24 mii de gulere pentru provincie.

Comandele din provincie să se adreseze direct la firma: **Haltenberg Béla,** prăvălie principala, **Kassa (Cașovia).** (Ha 1622)

x **Cumpărare ocazională extraordinară.** Ofer și atrag atențiunea on. mușterii asupra colosalului asortiment de cele mai noi obiecte de sticlă, porțelan și lămpi, argint de China, obiecte de lux de bronz și marmură, obiecte de treburință, cu prețuri fabuloase de ieftine. — Picturi în ulei original se execută cu prețuri foarte convenabile. **Prețu-curent ilustrat bogat**

gratis și franco. — Roagă binevoitorul sprijin: **Fischer Mór, Arad, bulevardul Andrássy nr. 25.** Telefon pentru oraș și comitat 25. (Fi 1626—20.)

x Ghete pentru serate, în culoare roșie, albastră, rosă și albă. Ghete de piele și de lac, modrene, la **Weinberger János** în Arad.

BOGOMOLIA

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

— 23 Februarie.

Grâu pe Aprilie	12.28
Grâu pe Mai	12.14
Grâu pe Octomvrie	11.08
Secară pe Aprilie	9.37
Secară pe Octomvrie	8.63
Ovăs pe Aprilie	7.71
Ovăs pe Octomvrie	7.73
Porumb pe Mai	6.73

POȘTA REDACTIEI.

S. S. Fizeș. Noi nu cunoaștem nici o dovadă pozitivă, dar Vă rugăm să nici nu ne comunicați vre-una, ci mai bine să vă adresați Societății pentru fond de teatru, care, dacă va cere interesul obștesc, ne va aviza și pe noi. De altfel pentru orice comunicare de această natură trebuie, în virtutea noii legi de presă, să dăm publicității numele informatorului. Luați seama de această împrejurare.

L. M. Bucium-Isbita. Noi nu publicăm decât colecte trimise nouă. Am spus-o de atâtea ori. Adresați-vă aceluia, căruia le-ați trimis banii.

E. D. M. Fotelec. Nu publicăm lucruri de această natură. Aveți forurile legale. Noi nu suntem în situație să controlăm nimic din cele ce ne comunicați. Apoi să nu uitați — și să nu uitați nici un corespondent al nostru — că trebuie să facă față publicității de aici înainte.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Emil Caliman preot, Brețc. În nrul de față s'a luat notă despre colecta trimisă. Publicarea cu numele se poate numai la partea taxabilă. Șirul 20 fil.

Petru Dalea, Kisszabodi. Am primit 7 cor. ca abonament până la 30 Aprilie 1914.

Ioan Pirtea, T. Forgaci. Am primit 11.80 cor. ca abonament până la 31 Martie 1914.

George Popovici, Mărul. Am primit 7.20 cor. în abonament până la 31 Martie a. c.

Daniil Șandru, Ungurei. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Prin aceasta aducem cea mai profundă mulțumită tuturor aceluia, cari din tristul incident al repozării regretatului nostru fiu

Dr. Traian Mihai

prin cuvinte mângâitoare și participare la actul funebral, au contribuit la alinarea durerilor noastre.

Sibiu, în 20 Februarie 1914
(Mi 1869)

Balaturile
CANNABIN
Căminul de Chină
la farmacia TOROK, Budapesta, Károly u. 12. și la sediul
Morf: Dr. E. FLESCH, farmacia GORDANÁNYI, Budapesta

SE CAUTĂ UN VIHER

lucrător priceput la o viie plantată cu viță americană în România. Preferiți sunt cei cu certificate de bună purtare. Leafa 1000 cor. pe an, quartir și lemne de foc. Adresa: **Domnișoara Römisch, București, Strada Scaune 42.**

UN COMMIS

inteligent cu deplină dexteritate în branșa băcăniei și delicate cu perfectă cunoștință și a limbelor germane și maghiare se angajează sub condițiuni favorabile la băcănia
N. CNIȚIU, Sibiu (Nagyszeben.)
(O 1849)

UN TÂNĂR COMERCIANT ROMÂN

în etate de 27 ani, are prăvălie de spețerie și delicatose, modern aranjată, în un oraș mare, voiește a se căsători cu o domnișoară tânără, plăcută, cu avere. Respectiva să fie solidă și aplicată a mă ajuta în conducerea prăvăliei. Epistoale serioase provăzute cu fotografie rog a se trimite la administrația acestui ziar sub deviza „**ORFAN COMERCIANT**”. Discreția chestie de onoare!
(Le 1870)

UN CANDIDAT DE ADVOCAT

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria avocatului **Dr. Octavian Cernea** în Zărnești (Zernest).
(Ce 1871)

OFERT.

Un tânăr, frumos, sănătos, de 22 ani, matur de comercialele superioare, cu o avere de **30.000 cor.**; o ospătărie cu o învățare anuală de **40.000 cor.** într'un oraș românesc, caută o fată cu cel puțin **15.000 cor.** bani gata. Ofertele însoțite cu fotografiile să se trimită administrației. Discrețiunea e chestie de onoare.
(Mo 1864—3)

Se caută

imediat un tânăr de 22—30 ani, pentru un birou din străinătate, care să cunoască în vorbire și în scriere limbile **română și maghiară**. Salar începător **150 cor. lunar**. Ofertele să se adreseze sub deviza **Hamburg** administrației acestui ziar.
(Pa 1858—9)

Uietu de sămânță de curecubetă (dovleac) curată, pentru masă. La dorință se trimite mostră.

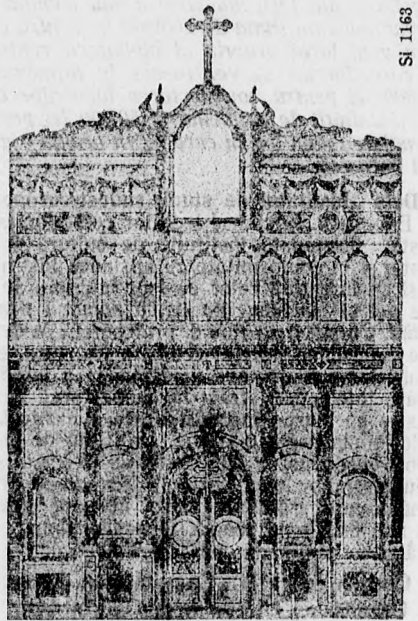
Lengyel Sándor és Tarsa Pankola

VIȚĂ AMERICANĂ ALTOITĂ

He 1429
precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI
(Nagyküküllő vm.) Mediaș. — Medgyes, Serviciu conștiințos. S. Iuri garantate. Catalogul se trimite la cerere gratis și franco. În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal dela dnii proprietari cari mi au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus.

CEL DINTĂI ȘI MAI MARE ATELIER ARTISTIC PENTRU ARANJAMENTUL BISERICILOR.

Execută: iconostase, sculpturi, construiți de altare, auri și pictură; aranjări noi de biserici în stil modern; altare, amvoane, fântâni pentru botez, statui, icoane-stațiuni, scaune duhovnicești și bănci p. biserici.

Renovare, aurire și pictare de altare vechi. Bisericele sărace primesc favor și li se acordă plățile în rate. Merit la fața locului pe cheltuieli în a proprie. Mii de scrisori de mulțumită dovedesc execuția artistică și durabilitatea lucrărilor mele.

Schmidt János
Budapesta, Kőbányai ut nr. 53.

BAIESIT!

Sfredelire și exploatare de pietrișuri. **Mașini sfredelitoare și covoare sfredelitoare**, foarte potrivite și promovatoare de câștig pentru exploatarea băilor de grănit, bășit, pedră de var și băi de metal, și mașini pentru lucrarea pietrișor, compresoare, cele mai noi modele și cele mai mari mașini, aranjament și montare după examinarea băii, prospect practic surprinzător pe lângă garanție. Am montat numeroase băi în Ungaria și Austria, cari lucrează cu succes.

STEMMER A. JÓZSEF
RAGYVÁRAD, Rakóczi-ut 35 sz.

So 1438

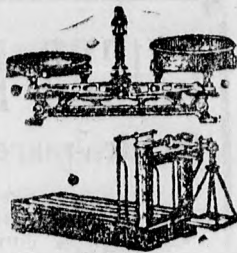
F. STOIBER, mănușier
Sibiu—Nagyszeben, str. Poplicer nr. 1.

Mare depozit de mănuși de piele **glace**, svedeză, nappa și alte pieluri fine. Dantele de mătăsă și zăbranic, mănuși. Toffelul de bandage p. hermice simple și duble, diverse centurione de tot felul, bandagi, apoi ciorapi de bărbați și de femei și rufe. Aparate pentru îndreptarea corpului la băieți și fete, cordoane pentru bărbați,

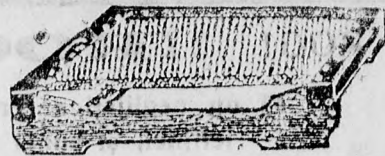
Moașele și societățile au prețuri reduse!

de la cele mai simple până la cele mai fine, irigatoare, mașuri de cauciuc, jeturi de cauciuc și per-nuțe de cauciuc pentru călătoria în tren, ciorapi de cauciuc, diferite articole igienice de cauciuc din Franța p. bărbați și p. femei Toate fiind numai de calitate cea mai bună și în prețurile cele mai ieftine.

Lo 1787

Laurențiu
urmașul lui Pătruț

cumpănar, lăcătuș pentru clădiri și pentru lucrări de artă, maestru de mobile de fier, de aramă și matrațe de sârmă
CLUJ (Kolozsvar) Hosszu-utca nrul 26.

Execută cele mai precise cumpene zecimale, centimale, cântare cu pod și balanță, apoi mobile de fer și de aramă.

Oferă matrațe de sârmă cu cadru de lemn executate în atelierul propriu în orice mărime.

Primește spre executare toffelul de lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai convenabile.

IN ATENȚIUNEA VITICULTORILOR!

CSABA LAJOS, FAUR ȘI MAESTRU DE TRĂSURI.
SEGHEDIN (Szeged), Püspök utca nr. 6.

Oferă excelentele pluguri pentru îngroparea vitei de vie, invenție proprie, indispensabile în economie deoarece are următoarele avantaje:

1. În fiecare an întoarce pământul.
2. Îngroapă sămânța în afunzimea pământului.
3. La zi 2 oameni și 2 cai pot acoperi 6-8 jugăre.
4. E potrivit pentru orice lățime de drum, fiindcă poate fi regulat oriunde precum și afunzimea poate fi regulată

(Cs 1462)

Prima încercare va convinge pe oricine. Prețurent gratis.

In atențiunea publicului din localitate și din provincie.

VARGA GYÖRGY
maestru de cuptoare

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid nrul 19.

In marele său magazin se pregătește cele mai frumoase cuptoare de olane samotte cu prețuri moderate, atât pentru localitate cât și pentru provincie. Reparările se execută cu prețuri moderate. (Va 829)

„REMEK”

mașină brevetată combinată pentru

curățitul și măcinatul cerealelor.

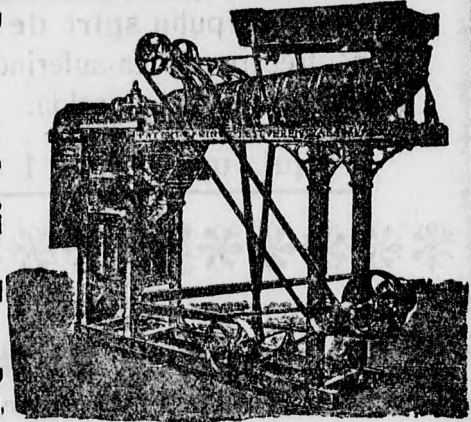
Cea mai perfectă mașină de curățit, care să nu lipsească nici unei mori :: de vamă. ::

Cu prospecte servește cu plăcere singurii fabricanți

PRINZ TESTVÉREK,

turnătorii de fier, fabricii de mașini și construcție de mori.

SĂTMAR — (Szatmár).

Brevet ung. nr. 56018.

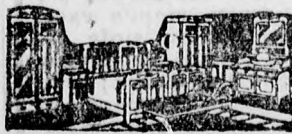
Pi 891-60

Ve 885-60

VERES FERENCZ

atelier de măsurit cu putere motorică pentru zidiri și mobile

DEJ — (DEÉS) str. Ludovic Kossuth, nr. 63.

Magazin de mobile pentru prânzitoare, dormitoare și saioane, icoane oglinzi, covoare și . . .

Execută toffelul de lucrări pentru zidiri, mobile și orice lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai moderate, din material excelent și uscat.

„Vulkán” fântâni cu lanț

recunoscute cacele mai excelente dintre toate fabricațiile de acest fel de până acum.

De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ

atelier industrial de lăcătușerie

Oradea-mare (Nagyvárad), strada Academiei nrul 1.

:: Catalog de prețuri franco. ::

ROG! !!ROG!! ROG!

să nu neglijați a cere prețcurentul
ieftinei, și bunei fabrice de
obiecte pentru bis-
rici a firmei.

VRANICI și TAUSCH auritori.

Neuplanta (Ujvidék), str. Dunărei nr. 15.

la „Crucea de aur”.

(Va 1634)

Spiritul de reumă

este cel mai sigur mijloc de frecat
contra durerilor provenite din podag-
ră, ischias, reumă și toffelul de ră-
celi. — După câteva frecări durerile
membrelor suferinde încetează defi-
nitiv. Are efect sigur și la boale
învechite și neglijate.

MODUL DE INTREBUINȚARE:

Dimineața la sculare și seara la cul-
care locurile suferinde să se frece
îndelung cu puțin spirit de reumă.
După frecare partea suferindă să se
învăluie cu o haină caldă.

Prețul unei sticle 1 cor.

Preparator:

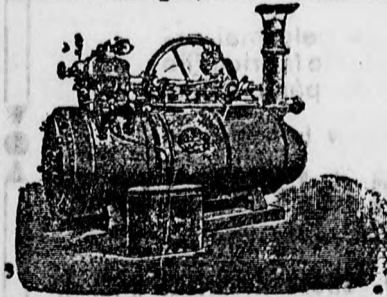
Sa 572

F. Sándor Zoltán

farmacie la „Inger” — Erdőszentgyörgy.

Pollák Gyula, faur de cazane

Seghedin (Szeged), Feltámadás-utca 1. :: Telefon: 394.

Atrage atențiunea on. proprie-
tari de mașini de treerat și
de cazane și aduce la cuno-
ștință că și-a mărit și provăzut
cu excelente puteri de muncă

stab limentul de fău- rărie de cazane,

se găsește în plăcuta poziție de
a executa cu specialitate și grab-
nic orice lucrare în această bran-
șă, execut casse pentru bani și
reparez pereți de țevi precum și
execut pereți de cazane, locomo-
bile, s rafarmări de locomobile.

Pentru executarea lucrărilor mai mari merg pe cheltuiala mea la fața locului.

Execuție excelentă.

Prețuri moderate.

Po 1460

Se primesc dol învățcel.

Ci 1539

CZIGER LÁSZLÓ

maiestru dipl. pentru instala-
țiuni de electricitate și gaz lă-
cătuser și mașinist-electrician

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Teleki nr. 1

Execută toffelul de lucrări electrice, optice și de
lăcătuserie, și anume: ferării pentru clădiri, gar-
duri pentru monumente, vetre de fer, uși de fer,
rolete de fer pentru prăvălii, mașini de cusut,
mașini de scris, biciclete, reparare de gramofone
și instalațiuni electrice, stră-
formări de mașini cu aburi
și motoare în locomobile.

Magazin permanent de mașini de cusut și
accesorii, precum și garnituri de îmblătit
Serviciu prompt, lucru excelent, prețuri ieftine.

Cine voește să cumpere

INCĂLTĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode,
elegante și durabile acela să cumpere ou
Incredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMAR) Deák-tér.

— (In casa lui Keresztes András). —

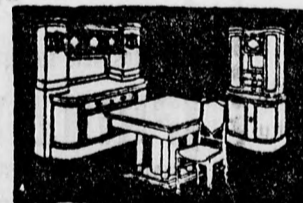
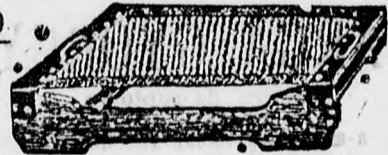

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cio-
boate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte
moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execu-
țiunii drăgălașe sunt neîntrepute. — La dorință se pregătesc toffelul
de ghete și cioboate după măsură.

LAHNI KÁROLY URMAȘUL LUI BAUMANN ARNOLD

ALBA-IULIA, (Gyulafehérvár)

Fondată în anul 1887

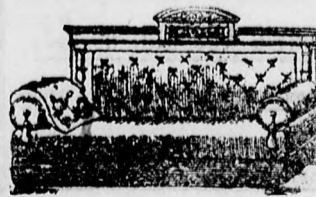

Fabrică și depozit de mobile
atelier de ornamente și tapi-
serie, fabrică de matrate de
sirmă galvanizată, anteprișă
de pompe funebre.

Fabrică de mobile, Nagyenyed

KOHN HENRIK tapețier și decorator

Timișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) str. Bonnac 12.

Ko 1565

Execută și reparaază toffe-
lul d lucrări de tapeție-
rie și decorative; ține
în depozit mobile exce-
lente precum stufe co-
voare, ruzi de aramă,
oglinzi și icoane; mare
asortiment de canapele și
garnituri engleze execu-
tate în atelierul propriu.

Execuție excelentă. — Serviciu prompt. — Prețuri ieftine.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1|a.

TELEFON
NR. 750.

Executare
promptă.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din strălăitate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocațiale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebrele se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșe dela cele mai simple până la cele mai fine.

Prețuri
moderate.

„ALBINA”, institut de credit și de economii în Sibiu.

A XLI-a încheiere a Conturilor cu 31 Decembrie 1913.

Active		Contul Bilantului		Pasive	
Casa în numărar	24704775	Capital societar	6000000		
Monete	1447935	Fond general de rezervă	1.000.000—		
Cambii de bancă	19.072.201'64	Fond de garanție al scrisu- rilor fonciare	560.000—		
Credite camb. cu acop hip.	9.354.534'86	Fond special de rezervă	3.160'32		
Impr. hip. în scrisuri fonc.	12.703.560'05	Fond de penziuni	860.658—	2423818	32
Impr. ipot. în numărar	420.555'65	Depozite spre fructificare		22773692	50
Credite de cont-curent	765687798	Fondul „Parteniu Cosma”		47613	
Credite personale	130408419	Scrisuri fonciare cu 5% în fiorini în circulație	466.000—		
Avansuri pe efecte publice	3711950	Scrisuri fonciare cu 5% în coroane în circulație	8.228.000—		
Casele institutului, realități dela Brașov și div. realități de vânzare	93236573	Scrisuri fonciare cu 4½% coroane în circulație	2.312.000—	11006000	—
Efecte publice	3498091—	Scrisuri fonc. eșite la sorti în circulație		281500	—
Acțiuni dela diverse bănci	314000—	Cambii de bancă reescomptate		8025214	96
Efectele fond. de garanție al scris. fonc.	562029—	Diverse conturi creditoare		4786935	95
Efectele fond. de pensuni al funcț. instit.	314270—	Dividendă neridicată		2260	—
Interese transitoare de efecte	4951633	Interese anticipate pro 1914		330902	90
Mobilier amortizat	—	Interese transitoare de scris. fonciare		159186	25
Debitori	662607	Profit net		703627	62
Interese transitoare restante	5339240				
	5654075150			5654075150	

Debit		Contul Profit și Pierdere		Credit	
Interese :		Interese :			
pentru depozit spre fruct.	1.152.337'30	dela cambii de bancă	1.089.960'81		
pentru scrisuri fonciare	540.578'98	cred. camb. cu acop. hip.	601.951'74		
pentru impr. luate pe efecte	161.287'12	imprumuturi ipot.	724.132'95		
	185420340	cred. de cont-curent	331.169'79		
Spese :		efecte publice	190.989'18		
Salare	285.960'63	credite personale	121.706'52		
Bani de cuartir	55.665—	avans pe efecte	2.638'73		
Imprim., registre, porto, div.	45.897'74	capital societar	24.064'18	3086613	90
Marce de prezență	7.236—				
	39475937	Proviziuni		30952	88
Contribuțiune :		Chirii		19196	78
directă	72.166'11	Profit la monete		3226	67
10% dela inter. de depozit	115.233'73				
	18739984				
Profit net	70362762				
	313999023			313999023	

Cosma m. p.
director executiv.

Sibiu, la 31 Decembrie 1913.

Iosif Lissai m. p.
contabil-șef.

DIRECȚIUNEA:

A. Lebu m. p.   St. Stroia m. p.   Bârseanu m. p.   Dr. E. Roșca m. p.   G. Dima m. p.
Dr. I. Mihai m. p.   Traila m. p.   Dr. Comșa m. p.   Dr. I. Beu m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Sibiu, 14 Februarie 1914.

Comitetul de supraveghiere:

M. Voileanu m. p.   Dr. V. Bologa m. p.   E. Verzariu m. p.
Ioan Henteș m. p.   Victor Fincu m. p.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CĂSĂRIE”, BĂD.